

REKOMENDACIJOS DĖL SMURTO ARTIMOJE
APLINKOJE PREVENCIJOS, APSAUGOS,
PAGALBOS IR PASLAUGŲ UŽTIKRINIMO NUO JO
NUKENTĖJUSIEMS ASMENIMS BEI
TARPINSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO
TOBULINIMO
2022

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Turinys

Rekomendacijų atsiradimo priežastys	2
Bendrosios rekomendacijos	3
Rekomendacijos LR Seimui	4
Rekomendacijos LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	5
Rekomendacijos LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai	6
Rekomendacijos LR Sveikatos apsaugos ministerijai	7
Rekomendacijos LR Vidaus reikalų ministerijai	8
Rekomendacijos Policijos departamentui	8
Rekomendacijos LR prokuratūrai	9
Rekomendacijos Valstybinei vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai	10
Rekomendacijos Probacijos tarnybai	11
Rekomendacijos savivaldybėms	11
Rekomendacijos žiniasklaidai	13
Rekomendacijos Specializuotos kompleksinės pagalbos centrams	13
Reprezentatyvi viešosios nuomonės Lietuvos gyventojų apklausa apie smurtą artimoje aplinkoje	14

Rekomendacijų atsiradimo priežastys

Asociacija „Moterų informacijos centras“ kartu su partneriais¹ 2019–2022 m. įgyvendino projektą „Smurtas artimoje aplinkoje: prevencija, apsauga, pagalba, bendradarbiavimas“², finansuotą Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis, kurio tikslas – kelti visuomenės nepakantumą smurtui, skatinti smurto formų atpažinimą, tobulinti šioje srityje dirbančių darbuotojų profesinę kompetenciją tuo pačiu didinant pagalbos nukentėjusiems nuo smurto artimoje aplinkoje prieinamumą bei kokybę.

Projekto veiklos buvo grindžiamos visuomenės apklausa dėl pagalbos teikimo galimybių ir moksliniu tyrimu dėl pagalbos kokybės bei prieinamumo. Atsižvelgiant į aktualijas, organizuota informacinė kampanija, kurios esminis uždavinys – didinti visuomenės nepakantumą smurtui, skatinti jo atpažinimą, keisti stereotipinį požiūrį į smurtą artimoje aplinkoje (toliau – SAA) patyrusį asmenį, viešinti Specializuotos kompleksinės pagalbos centrų (toliau – SKPC) teikiamą pagalbą. Siekiant didinti teikiamos pagalbos prieinamumą ir kokybę, buvo organizuoti mokymai visų Lietuvos savivaldybių, valstybinių institucijų ir nevyriausybių organizacijų (toliau – NVO) darbuotojams, dirbantiems SAA įveikimo srityje. Teikiamos pagalbos kokybei užtikrinti organizuoti tiksliniai kvalifikacijos tobulinimo mokymai bei supervizijos SKPC darbuotojams. Siekiant įvertinti teikiamos pagalbos ir paslaugų SAA patyrusiems asmenims kokybę bei prieinamumą ir parengti rekomendacijas dėl jų tobulinimo, atliktos reprezentatyvios viešosios nuomonės apklausos ir mokslinis tyrimas.

Įvertinus projekto dalyvių pateiktas įžvalgas bei pastebėjimus, buvo parengtos „Rekomendacijos dėl smurto artimoje aplinkoje prevencijos, apsaugos, pagalbos ir paslaugų užtikrinimo nuo jo nukentėjusiems asmenims bei tarpinstitucinio bendradarbiavimo tobulinimo“, kurios teikiamos suinteresuotoms institucijoms.

¹ Asociacija „Kauno apskrities moterų krizių centras“, asociacija „Moterų veiklos inovacijų centras“, asociacija „Kretingos moterų informacijos ir mokymo centras“; VšĮ „Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras“, asociacija „Lietuvos moterų lobistinė organizacija“ ir Tarptautinės policijos asociacijos (IPA) Lietuvos skyrius.

² Projektą „Smurtas artimoje aplinkoje: prevencija, apsauga, pagalba, bendradarbiavimas“ Nr. 08.4.1-ESFA-K-417-01-0003 finansavo Europos socialinis fondas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Rekomendacijose sąvokos naudojamos taip, kaip jos yra apibrėžtos Lietuvos Respublikos Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo (toliau - ASAAĮ) Nr. XI-1425 pakeitimo įstatyme (2022 m. kovo 15 d. Nr. XIV-934).³

Bendrosios rekomendacijos

(LR Prezidentūra, LR Seimas, LR Vyriausybė, LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, LR Sveikatos apsaugos ministerija, LR Vidaus reikalų ministerija, LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, LR Teisingumo ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Statistikos departamentas, savivaldybių administracijos, policijos komisariatai, prokuratūros, vaiko teisių apsaugos skyriai, žiniasklaida, Specializuotos kompleksinės pagalbos centrai, socialinių paslaugų centrai, Lietuvos probacijos tarnybos skyriai, pirminės sveikatos priežiūros centrai, švietimo įstaigos, NVO)

1. Smurto artimoje aplinkoje ir smurto lyties pagrindu⁴ įveikimą įvardinti valstybės prioritetu.
2. Įvertinus seksualinę prievartą patyrusių ir/ar negalią turinčių asmenų poreikius, sukurti smurtą patyrusiems asmenims⁵ ir smurto įveikimo srityje dirbantiems specialistams⁶ vieningą ir aiškiai apibrėžtą algoritmą, užtikrinantį būtinas sąlygas specialistams suteikti, o smurtą patyrusiems asmenims gauti būtiną apsaugą, pagalbą, paslaugas ir informaciją.
3. Išplėsti statistiką apie SAA, vertinant SAA paplitimo mastą atsižvelgti ne tik į policijos gautų pranešimų ar pradėtų ikiteisminių tyrimų skaičių, bet remtis viktimologinių tyrimų duomenimis. Rinkti tokius rodiklius, kurie skaičiais atspindėtų visus etapus nuo

³ [XIV-934 Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo Nr. XI-1425 pakeitimo įstatymas \(lrs.lt\)](#)

⁴ Smurtas lyties pagrindu - prieš asmenį nukreiptas smurtas dėl to asmens lyties, lytinės tapatybės ar lyties raiškos arba darantis neproporcingą poveikį tam tikros lyties asmenims. <https://eige.europa.eu/lt/thesaurus/terms/1153>

⁵ Smurtą patyręs asmuo – smurtą artimoje aplinkoje patyręs ar pavojų patiriantis asmuo bei asmuo seksualinę prievartą patyręs už artimos aplinkos ribų.

⁶ Teisėsaugos ir teisėtvarkos institucijų pareigūnai, vaiko teisių apsaugos skyrių, sveikatos priežiūros ir švietimo įstaigų, SKPC ir socialines paslaugas teikiančių įstaigų specialistai.

- pranešimo apie SAA gavimo iki SAA pavojų keliančiam asmeniui paskirtos bausmės. Suvienodinti statistinių rodiklių reikšmes, analizuoti juos ir skelbti visuomenei.
4. Formuoti visuomenės požiūrį į visų rūšių smurtą kaip į žmogaus teisių pažeidimą, turintį socialines, psichologines, ekonomines pasekmes ne tik SAA patyrusiam asmeniui, bet ir visai visuomenei, užtikrinant sistemingą ir vieningą visuomenės švietimą ir informavimą apie SAA (akcentuojant psichologinį, ekonominį, seksualinį smurtą) ir seksualinę prievartą už artimos aplinkos ribų.
 5. Didinti smurto atpažinimą, skatinti netoleranciją smurtui, kuris dažniausiai naudojamas prieš mergaites ir moteris, keičiant stereotipines nuostatas smurtą patyrusių mergaičių ir moterų atžvilgiu.
 6. Vykdyti mokslinius tyrimus, siekiant identifikuoti SAA ir smurto lyties pagrindu paplitimą, gyventojų nuostatas bei prevencijos, apsaugos, pagalbos ir paslaugų efektyvumą.
 7. Vykdyti privalomus praktinius specialistų mokymus apie asmens duomenų apsaugos nuostatų taikymą, užtikrinant apsaugą ir teikiant pagalbą bei paslaugas asmenims, patyrusiems SAA ir/ar smurtą lyties pagrindu.
 8. Užtikrinti ASAAJ nuostatų dėl tarpinstitucinio bendradarbiavimo priemonių vykdymą ir stebėseną, kaip vieną iš pagrindinių sąlygų, užtikrinančių suinteresuotų institucijų efektyvų tarpinstitucinį bendradarbiavimą.
 9. Nuolatos skleisti tinkamą ir aktualią informaciją apie specializuotą kompleksinę pagalbą teikiančių SKPC darbą, pasitelkiant visuomenės informavimo priemones.

Rekomendacijos LR Seimui

10. Ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo bei įtvirtinti teisės aktuose konvencijoje vartojamas sąvokas.
11. Atlikti Lietuvos Respublikos teisės aktų monitoringą ir įvertinti kaip praktikoje laikomasi perkeltos nuostatos iš Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kurioje nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai.

12. ASAAJ įtvirtinti nuostatą, kad prioritetas teikti akredituotą specializuotą kompleksinę pagalbą SAA patyrusiam ar SAA pavojų patiriančiam asmeniui (toliau – SAA patyręs) yra teikiamas nevyriausybinei organizacijai, veikiančiai žmogaus teisių, moterų ir vyrų lygių galimybių bei SAA ar smurto lyties pagrindu srityse, besispecializuojančiai specializuotos kompleksinės pagalbos teikime SAA patyrusiems asmenims ne mažiau kaip pastaruosius trejus metus.
13. Panaikinti susitaikymo instituto galimybę SAA bylose, papildant LR Baudžiamojo kodekso 38 straipsnį: „Šio straipsnio 1 dalyje numatytais pagrindais negali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės asmuo, kai ikiteisminis tyrimas pradėtas nustačius smurto artimoje aplinkoje požymių“.

Rekomendacijos LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

14. Parengti ir patvirtinti ilgalaikį smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo nukentėjusiems asmenims veiksmų planą bei užtikrinti jo tinkamą finansavimą.
15. Į smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje tarybos darbotvarkę įtraukti klausimus dėl teisinių sampratų, sąvokų ir terminų suvienodinimo⁷, dėl baudžiamosios ir civilinės atsakomybės už ekonominį SAA.
16. Sukurti SKPC ir socialines paslaugas teikiančių įstaigų pagalbos asmenims, patyrusiems seksualinę prievartą artimoje aplinkoje, teikimo algoritmus, atitinkamų įstaigų kompetencijos ribose (atsižvelgiant į amžiaus, lyties, negalios ir kitus aspektus).
17. Visose su pagalbos ir paslaugų teikimo SAA patyrusiems asmenims susijusiose programose atsižvelgti į negalią turinčių asmenų poreikius, ypatingą dėmesį skiriant pagalbos jiems mechanizmo sukūrimui ir įgyvendinimui bei informavimui apie SAA ir teikiamą pagalbą bei numatant atitinkamą finansavimą šių veiklų įgyvendinimui.

⁷ Pateikti išaiškinimą, kada vaikas yra laikomas SAA patyrusiu, ypač jei jis tiesiogiai nenukentėjo konkrečiu smurto atveju. Kokius veiksmus ir kas turi atlikti, kad vaikas būtų pripažintas SAA patyrusiu ir kada jo atžvilgiu SAA pavojų keliančiam asmeniui taikomos kardamosios priemonės. Reikia bendro susitarimo dėl sąvokų „smurto auka“, „smurtą patyręs asmuo“, „nukentėjęs nuo smurto asmuo“ vartojimo norminiuose dokumentuose bei baudžiamojoje teisenoje ir pagalbos patyrusiems smurtą procese.

18. Įpareigoti visas tarnybas ir organizacijas, teikiančias pagalbą bei paslaugas SAA patyrusiems asmenims, pritaikyti informacijos, pagalbos ir paslaugų organizavimą negalią turinčių asmenų poreikiams.
19. Atlikus pagalbą ir paslaugas SAA patyrusiems asmenims teikiančių specialistų mokymo poreikių įvertinimą bei užtikrinus mokymo programų tikslumą, sistemingai organizuoti specialistų tikslinius mokymus⁸, prioritetą teikiant didelės apimties modulinėms mokymų, susijusių su SAA prevencija ir pagalba, programoms.
20. Inicijuoti ir pasirašyti susitarimą su nacionaliniu transliuotoju, Lietuvos transliuotojų asociacija, Internetinės žiniasklaidos asociacija, Lietuvos kabelinės televizijos asociacija ir kt. dėl informatyvaus, tinkamo ir aktualaus SKPC kontaktų pateikimo socialinės tematikos rubrikose.
21. Siekiant sukurti bendrą, ilgalaikę, stabilią duomenų apie SAA patyrusius asmenis kaupimo ir saugojimo platformą, užtikrinti asmens duomenų apsaugą pagal teisės aktų keliamus reikalavimus ir pagerinti SKPC tinklo veiklos našumą ir efektyvumą, finansuoti SKPC informacinės sistemos kūrimo, diegimo ir prieglobos paslaugų pirkimą.
22. Sistemingai ir proaktyviai organizuoti pasitarimus/diskusijas/apskirtus stalus, stiprinant atsakingų institucijų bei organizacijų, įgyvendinančių ASAAĮ nuostatas, veiklą ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą.

Rekomendacijos LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

23. Integruoti lyčių lygių galimybių aspektą į visų lygių mokymo programas.
24. Užtikrinti SAA prevencijos vykdymą visų lygių ugdymo įstaigose. Vaikus, moksleivius, studentus supažindinti su smurto apraiškomis, pykčio, agresijos sprendimo / valdymo būdais.

⁸ Ypač jie svarbūs tais atvejais, kai pasikeičia įstatymai, kai sukuriamos naujos pareigybės ir pasikeičia įvairių pareigybių funkcijos arba kai priimami į darbą nauji darbuotojai. Šiuo metu mokymai ypač reikalingi atvejo vadybininkams, kurie turėtų būti mokomi įgyvendinti įstatymus SAA atvejais bei darbo su SAA patyrusiais specifikos.

25. Parengti specializuotą SAA prevencijos programą, kurią ugdymo įstaigose dėstyti moterų ir vyrų lygių galimybių, SAA, smurto lyties pagrindu arba žmogaus teisių specialistai, turintys specialų pasirengimą vesti tokio pobūdžio mokymus.
26. Stiprinti visų lygių švietimo ir ugdymo pedagogų bei specialistų kompetencijas, organizuojant mokymus moterų ir vyrų lygių galimybių, SAA bei smurto lyties pagrindu temomis.
27. Sukurti ir įdiegti ugdymo įstaigose SAA atpažinimo programą, įtraukiant NVO, dirbančias žmogaus teisių, moterų ir vyrų lygių galimybių, SAA ir smurto lyties pagrindu įveikimo srityse.
28. Psichologus, socialinius darbuotojus, dvasinius konsultantus bei teisininkus rengiančioms mokslo institucijoms integruoti į studijų programas pasirenkamuosius gilinamuosius specializuotus dalykus (modulius) ar šalia pagrindinės studijų krypties sukurti gretutines programas, skirtas išsamiam smurto reiškinių, žmogaus raidos ir brandos, tarpasmeninių santykių kūrimo pažinimui bei būsimų specialistų kritinio mąstymo ir savirefleksijos įgūdžių formavimui ir praktikai, bendros pasaulėžiūros ir erudicijos smurto nepakantumo atžvilgiu lavinimui.

Rekomendacijos LR Sveikatos apsaugos ministerijai

29. Užtikrinti, kad seksualinį smurtą artimoje aplinkoje ar už jos ribų patyrę asmenys nedelsiant gautų nemokamą medicininę pagalbą, finansuojamą iš ligonių kasų, sudarant jiems / joms saugias sąlygas papasakoti apie smurtinę patirtį.
30. Didinti moteriškos lyties medicinos ekspertų, teikiančių paslaugas patirto seksualinio smurto ir SAA atvejais, skaičių.
31. Sukurti ir užtikrinti bendradarbiavimo mechanizmą su SKPC, kitomis pagalba ar paslaugas teikiančiomis institucijomis, siekiant profesionaliai ir kompetentingai reaguoti į smurtą patyrusio asmens pagalbos poreikius.
32. Užtikrinti priklausomybės ligų specialistų ir SKPC bendradarbiavimą, teikiant efektyvesnę pagalbą SAA patyrusiems asmenims. Organizuoti bendrus priklausomybės ligų ir SKPC specialistų mokymus, kurių metu priklausomybės ligų

specialistai būtų supažindinti su SAA reiškiniu, dinamika bei pagalbos teikimu, o SKPC specialistai - su pagalbos galimybėmis priklausomybę(-es) turintiems asmenims ir jų šeimos nariams.

Rekomendacijos LR Vidaus reikalų ministerijai

33. Atlikti LR Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje ir LR Vietos savivaldos įstatymų suderinamumo analizę, siekiant stiprinti savivaldybių kompetencijas, vykdant SAA prevenciją ir paslaugų teikimą.

Rekomendacijos Policijos departamentui

34. Atsižvelgiant į tai, kad policija gali būti vienintelis informacijos šaltinis SAA patyrusiems asmenims (ypač neįgaliesiems), užtikrinti, kad policijos pareigūnai, nuvykę į įvykio vietą, perduos šiems asmenims SKPC parengtą informacinę medžiagą.
35. Policininko modulinėje profesinio mokymo programoje numatyti papildomų valandų SAA reiškinių suvokimo, smurto lyties pagrindų temomis.
36. Organizuoti bendrus policijos pareigūnų ir SKPC mokymus, kurių metu SKPC specialistai būtų supažindinti su policijos darbu reaguojant ir atliekant ikiteisminius tyrimus dėl SAA, o policijos pareigūnams suteikiamos žinios apie sisteminį, epizodinį ir pasipriešinimo (gynybinį) smurtą, siekiant, kad pareigūnai galėtų šiuos smurto tipus atpažinti ir tinkamai reaguoti.
37. Organizuoti policijos pareigūnų mokymus / atvejų aptarimus dėl tinkamo reagavimo ir bendravimo su SAA patyrusiu asmeniu, siekiant mažinti antrinės viktimizacijos apraiškas.
38. Užtikrinti sistemingus policijos pareigūnų mokymus, siekiant, kad policijos pareigūnai gebėtų atpažinti seksualinio, psichologinio bei ekonominio SAA požymius ir tinkamai surinkti įrodymus.
39. Rekomenduoti policijos pareigūnams, gavusiems pranešimą apie galimą SAA ar atliekantiems pakartotinį įvykio patikrinimą per 3 darbo dienas, kai SAA

8

Sprendi tu

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Specializuotos
kompleksinės
pagalbos centras

MOTERŲ
INFORMACIJOS
CENTRAS

nepasitvirtino, galimai SAA patyrusiam asmeniui palikti informaciją apie SKPC teikiamą pagalbą.

40. Papildyti 2018-07-02 Generalinio komisaro įsakymu Nr. 5-V-611 patvirtinto „Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje, teismo sprendimo dėl laikinųjų smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonių skyrimo vykdymo ir šio sprendimo vykdymo kontrolės tvarkos aprašo“ II skyriaus 5.1 punktą nuostata dėl seksualinio smurto panaudojimo.

Rekomendacijos LR prokuratūrai

41. Konsultuojantis su SKPC specialistais, parengti Generalinio prokuroro metodines rekomendacijas dėl ikiteisminio tyrimo dėl smurto artimoje aplinkoje atlikimo, organizavimo ir vadovavimo jam ypatumų.
42. Papildyti 2016 m. vasario 29 d. Generalinio prokuroro įsakymu Nr. I-63 patvirtintas „Rekomendacijas dėl nukentėjusiųjų specialių apsaugos poreikių vertinimo“, numatant, kad SAA atvejais ikiteisminio ar teismo nagrinėjimo metu būtų netaikoma SAA patyrusio asmens ir SAA pavojų keliančio asmens akistata, siekiant mažinti viktimizacijos apraiškas.
43. Į prokurorų bei prokurorų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo temų sąrašą įtraukti SAA, smurto lyties pagrindu temas.
44. Užtikrinti vaikų, tapusių SAA liudininkais ir gyvenančių smurtinėje aplinkoje, pripažinimą nukentėjusiais ir atitinkamų apsaugos priemonių šiems vaikams paskyrimą. Organizuoti susitikimą / diskusiją dėl nepilnamečių, tapusių SAA liudininkais ir gyvenančių smurtinėje aplinkoje, pripažinimo nukentėjusiais ir atitinkamų apsaugos priemonių šiems vaikams paskyrimo, dalyvaujant Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos, SKPC atstovams.
45. Įtvirtinti prokurorų ir prokurorų padėjėjų, turinčių teisę dirbti su SAA, specializaciją.
46. Dalyvauti tarpinstituciniuose mokymuose / atvejo aptarimuose su SAA įveikimo srityje dirbančių institucijų specialistais.

47. Užtikrinti sistemingą prokurorų dalyvavimą tarpžinybinėse smurto artimoje aplinkoje apsaugos, pagalbos ir prevencijos darbo grupėse nacionaliniu ir savivaldybės lygmenimis.
48. Ikteisminio tyrimo procese, vykdant apklausas, vadovautis Europos parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai, preambulės 53 punkto bei 20 straipsnio nuostatomis.
49. Ikteisminio tyrimo metu skatinti bendradarbiavimą su sveikatos priežiūros įstaigomis, nevyriausybinėmis moterų ir neįgaliųjų organizacijomis, siekiant užtikrinti tinkamą ir savalaikį įrodymų surinkimą.

Rekomendacijos Valstybinei vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai

50. Inicijuoti ir įsijungti į SAA prevenciją, apimančią įvairius lygmenis: nacionalinį, vietos, tarptautinį.
51. Užtikrinti proaktyvų veikimą siekiant, kad SAA atveju vaikas, kuris tapo liudininku ar gyvena smurtinėje aplinkoje, būtų pripažintas nukentėjusiuoju, o jo teisė į saugumą būtų prioritetu, lyginant su galimai SAA pavojų keliančio asmens teise bendrauti su vaiku. Vadovautis Lietuvos Respublikos vaiko teisių pagrindų įstatymo 4 str. principais, nustatančiais, kad priimant sprendimus ar imantis bet kokių kitų veiksmų susijusių su vaiku, pirmiausia turi būti įvertinti vaiko geriausi interesai.
52. Kartu su SKPC organizuoti Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos specialistų, taip pat atvejo vadybininkų, socialinių darbuotojų, tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorių mokymus apie SAA, smurto atsiradimą, jo dinamiką ir įtaką santykiams tarp vaikų ir smurtą patiriančių / smurtaujančių tėvų, kai vienas iš jų smurtauja prieš kitą.
53. Rekomenduoti vaiko teisių apsaugos specialistams, lankantis šeimoje dėl galimo SAA, pasidomėti, ar SAA patyręs ar pavojų patiriantis asmuo gauna SKPC pagalbą. Paaškęjus, kad suaugęs vaiko šeimos narys galimai patiria SAA, informuoti apie galimybę gauti SKPC pagalbą ir perduoti SKPC kontaktus.

Rekomendacijos Lietuvos probacijos tarnybai

54. Glaudžiai bendradarbiauti su socialinių paslaugų įstaigomis, siekiant už SAA teistų asmenų resocializacijos ir SAA pakartotinumo mažinimo.
55. Bendradarbiauti su SKPC dėl informacijos gavimo apie SAA pavojų keliančio asmens pažeidimus. Organizuoti susitikimą / diskusiją šio klausimo aptarimui ir bendradarbiavimo mechanizmo sukūrimui.
56. Bendradarbiauti su SKPC, atliekant SAA pavojų keliančio asmens pakartotinio nusikalstamumo rizikos vertinimą.
57. Organizuoti bendrus probacijos pareigūnų ir kitų SAA įveikimo srityje dirbančių specialistų mokymus, siekiant aptarti ir pažinti smurtinio elgesio prigimtį ir jo keitimo galimybes.

Rekomendacijos savivaldybėms

58. Savivaldybių strateginiuose veiklos ir plėtros planuose numatyti ilgalaikes SAA prevencijos, pagalbos ir paslaugų teikimo SAA patyrusiems asmenims užtikrinimo priemones. Į planų rengimą įtraukti NVO ir savivaldybės teritorijoje veikiančią SKPC.
59. Suburti savivaldybės lygmeniu tarpžinybinę grupę, sudarytą iš skirtingų SAA įveikimo srityje dirbančių institucijų specialistų, siekiant sukurti bendrą SAA įveikimo viziją, formuoti vieningą požiūrį į SAA problemą, greičiau identifikuoti esamas prevencijos vykdymo, apsaugos užtikrinimo, pagalbos ir paslaugų teikimo SAA patyrusiems asmenims problemas ir galimus sprendimo būdus.
60. Užtikrinti sistemingą aktualios informacijos apie savivaldybės teritorijoje veikiančią SKPC ir jo teikiamą pagalbą SAA patyrusiems asmenims sklaidą⁹.

⁹ Savivaldybės administracijos, savivaldybės teritorijoje veikiančių sveikatos priežiūros, teisėsaugos, vaiko teisių apsaugos, švietimo, socialinių paslaugų įstaigų, NVO interneto puslapiuose, socialinių tinklų paskyrose, stenduose ir pan., viešų renginių metu.

61. Kartu su savivaldybių teritorijoje veikiančiomis švietimo, sveikatos priežiūros įstaigomis, socialinių paslaugų ir visuomenės sveikatos centrais, policijos komisariatais, Valstybinės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybų teritoriniais skyriais, SKPC, NVO vykdyti sistemingą prevencinę veiklą, nukreiptą į visuomenės švietimą ir informavimą, tikslu atpažinti SAA bei smurtą lyties pagrindu, padėti suvokti jo mastą, priežastis ir pasekmes, svarbias ne tik smurtą patyrusiam asmeniui, bet ir visai visuomenei, ugdyti netoleranciją smurtui.
62. Formalizuoti savivaldybės administracijos, jos institucijų ir SKPC bendradarbiavimą, derinant bendradarbiaujančių institucijų strateginius tikslus ir prioritetus.
63. Savivaldybės lygiu užtikrinti ilgalaikes paslaugas ir jų prieinamumą (nepriklausomai nuo šeiminės padėties¹⁰, negalios, amžiaus, lyties ir t.t.) SAA patyrusiam asmeniui.
64. Didinti savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių institucijų specialistų kompetencijas, siekiant formuoti požiūrį į SAA kaip visuomeninę reikšmę turinčią veiklą, grubų žmogaus teisių pažeidimą, nuo kurio neproporcingai dažnai nukenčia moterys.
65. Parengti reagavimo į SAA algoritmą, apimantį skirtingas savivaldybės teritorijoje veikiančias institucijas.
66. Periodiškai organizuoti tarpinstitucinius renginius, skirtus SAA įveikimo ir prevencijos srityje dirbantiems specialistams, tikslu keistis žiniomis ir darbo patirtimi, gerinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, vykdyti prevenciją, užtikrinti apsaugą, teikti pagalbą ir paslaugas SAA patyrusiems asmenims, ugdyti specialistų gebėjimus motyvuoti SAA patyrusius asmenis priimti siūlomą pagalbą ir paslaugas, mažinti SAA įveikimo srityje dirbančių specialistų perdegimo riziką.
67. Inicijuoti tarpinstitucinius renginius, siekiant SAA patyrusiems asmenims suteikti kokybišką ir efektyvią pagalbą ir paslaugas.
68. Teikiant kompleksines paslaugas šeimai, tinkamai identifikuoti SAA patiriančius asmenis, netraukti jų į mediaciją, nesumenkinti jų patirties, SAA patyrusius asmenis nukreipti SKPC pagalbai.

¹⁰ pvz. apgyvendinimo paslaugos SAA patyrusiems asmenimis neturintiems nepilnamečių vaikų.

69. Įvertinus poreikį, užtikrinti nemokamos ir konfidencialios psichologinės bei psichoterapinės pagalbos prieinamumą vaikams, patyrusiems SAA, tapusiems SAA liudininkais, gyvenantiems smurtinėje aplinkoje.
70. Skirti smurtinio elgesio keitimo programų įgyvendinimui ir specialistų parengimui reikalingus išteklius.

Rekomendacijos žiniasklaidai

71. Kelti SAA problemos ir masto žinomumą skelbiant informaciją apie SAA atvejus.
72. Įvardinti SAA pavojų keliančio asmens ir SAA patyrusio asmens ryšį.
73. Publikuojant straipsnius klausti žmogaus teisių gynėjų, pagalbą SAA patyrusiems asmenims teikiančių specialistų ekspertinės nuomonės.
74. Publikuojant informaciją apie SAA atvejus griežtai laikytis SAA patyrusio asmens nekaltinimo principo.
75. Po kiekviena SAA atvejo publikacija skelbti SKPC kontaktus, nuolat atnaujinant kontaktinę informaciją.
76. Domėtis specializuotą kompleksinę pagalbą SAA patyrusiems asmenims teikiančių centrų veikla ir jų patirtimi, publikuoti atliekamų tyrimų, apklausų duomenis – taip didinat visuomenės žinomumą ne tik apie SAA problemą, bet ir apie pagalbos SAA patyrusiems asmenims galimybes.
77. Nuolat organizuoti mokymus, seminarus ir diskusijas dirbantiems žurnalistams apie SAA problemą, jos viešinimą.
78. Moterų ir vyrų lygių galimybių, SAA, smurto lyties pagrindu temas įtraukti į žurnalistikos studijų programas, išplečiant su komunikacijos etika susijusius kursus.

Rekomendacijos Specializuotos kompleksinės pagalbos centrams

79. Parengti SKPC pagalbos teikimo algoritmus asmenims, turintiems negalią ar patyrusiems seksualinį smurtą artimoje aplinkoje.

80. Parengti teikiamos specializuotos kompleksinės pagalbos efektyvumo vertinimo metodiką ir ją taikyti praktikoje.
81. Parengti pakartotinio smurto rizikos vertinimo ir valdymo SKPC pagalbos teikimo procese metodiką.
82. Sistemingai organizuoti SKPC specialistų kvalifikacijos tobulinimo mokymus.
83. Suaktyvinti viešinimo kampanijas nacionaliniu ir savivaldos lygmeniu, inicijuoti tarpinstitucinius mokymus, rengti bei aktyviai dalyvauti nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose.
84. Pradėjus taikyti apsaugos orderio institutą, pakoreguoti SKPC darbo organizavimą.

Reprezentatyvi viešosios nuomonės Lietuvos gyventojų apklausa apie smurtą artimoje aplinkoje

Infografiko pristatymas:

Projekto “Smurtas artimoje aplinkoje: prevencija, apsauga, pagalba bendradarbiavimas” dalimi buvo trys reprezentatyvios viešosios nuomonės Lietuvos gyventojų apklausos apie smurtą artimoje aplinkoje, kurias Asociacijos Moterų informacijos centras užsakymu atliko bendros Lietuvos ir Didžiosios Britanijos visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų kompanija “Baltijos tyrimai”. Čia pateikiami paskutiniojo, 2022 m. atlikto tyrimo rezultatai, juos lyginant su ankstesniais, 2019 ir 2020 m. tyrimų rezultatais.

Daugiau informacijos apie atliktus tyrimus straipsnyje [Ką mums sako viešosios nuomonės tyrimai apie smurtą artimoje aplinkoje?](#)¹¹

¹¹ <https://www.lygus.lt/ka-mums-sako-viesosios-nuomones-tyrimai-apie-smurta-artimoje-aplinkoje/>

Smurtas artimoje aplinkoje

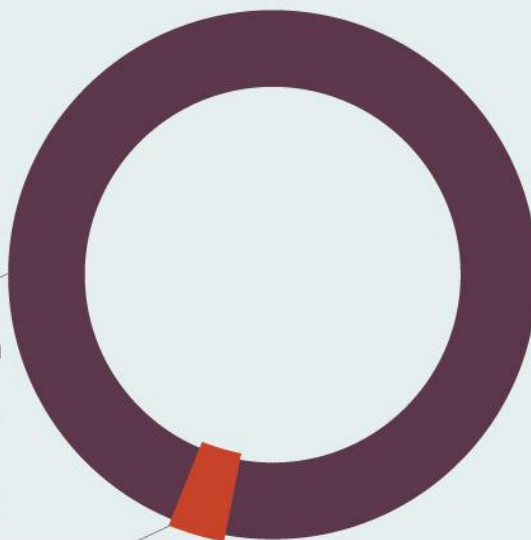

Vyrai dažniausiai patiria smurtą nuo tėvų (48% nukentėjusių), o moterys – nuo esamų ir buvusių sutuoktinių ar sugyventinių (apie 80%);

92%

Absoliuti dauguma respondentų (92%) laiko smurtą artimoje aplinkoje nepateisinamu dalyku,

tik 4% respondentų pateisintų kai kurių rūšių smurtą tam tikrose situacijose.

20% **24%**
14%

LIETUVOS GYVENTOJŲ

pasisakė patyrę smurtą artimoje aplinkoje

(24% moterų ir 14% vyrų)

Lietuvos gyventojai mano, kad dažiausiai smurtą artimoje aplinkoje patiria moterys (74%) ir vaikai (54%).

Pagalbos niekur nesikreipė 59% nukentėjusiųjų, į policiją kreipėsi tik 17%.

2019 – 2020 – 2022 apklausų rezultatų palyginimas

➤ Padidėjo pasitikėjimas policija

➤ Padidėjo nepakantumas smurtui artimoje aplinkoje

Smurto artimoje aplinkoje nepateisino

79%

89%

92%

2019 m.

2020 m.

2022 m.

➤ **12%** Padidėjo SPC (dabar SKPC) žinomumas:

2019 m. nė vienas respondentas pats neįvardijo SPC kaip pagalbą teikiančios organizacijos, 2020 – 16%, 2022 – 12%

žinančių, kad tokia pagalba egzistuoja

(2020 m. tyrimas buvo atliktas po intensyvios reklamos kampanijos žiniasklaidoje).

Sprendi tu

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014-2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa